

Til Kunnskapsdepartementet

Høring om forslag om å innføre forbud mot bruk av plagg som helt eller delvis dekker ansiktet i barnehager og utdanningsinstitusjoner – Høringsuttalelse fra Akershus fylkeskommune

Høringsuttalelsen fra Akershus fylkeskommune er behandlet i yrkesopplæringsnemda 4.9.2017, administrasjonsutvalget 6.9.2017, hovedutvalg for utdanning og kompetanse 6.9.2017 og fylkestinget 18.9.2017. Fylkestinget har vedtatt følgende høringsuttalelse fra Akershus fylkeskommune:

Forbud mot ansiktsdekkende hodeplagg ved de videregående skolene i Akershus

Fylkestinget i Akershus vedtok i november 2013 følgende tillegg til ordensreglement for Akershus fylkeskommunes videregående skoler:

I ordensreglementet § 4 –punkt 3 ny bokstav h legges følgende bestemmelse inn:

Bruk av hodeplagg som helt eller delvis dekker elevens ansikt er ikke tillatt. Forbudet omfatter ikke hodeplagg der ansiktet er fullt synlig. Forbudet gjelder i undervisningen, på skolens område i skoletiden og når skolen har ansvar for elevene.

Som grunnlag for saken, ble det gjennomført en omfattende høring i 2013. Høringen ble sendt til de videregående skolene, veiledningssentrene, elevombud, elevorganisasjonene og fagforeningene. Rektorene fikk ansvar for å gjennomføre en hensiktsmessig prosess som inkluderte alle berørte grupper på skolen. Oppsummeringen av høringssvarene viste at et klart flertall av de berørte parter mente at forslaget burde vedtas.

Fagskolene til Akershus fylkeskommune og den fylkeskommunale voksenopplæringen, er underlagt videregående skoler og elevene er omfattet av ordensreglementet.

Bestemmelsen gjelder elevers bruk av ansiktsdekkende hodeplagg, ikke skolens ansatte eller pedagogiske personale.

Ovennevnte ligger til grunn for Akershus fylkeskommunes innstilling til saken.

Høringsforslaget om forbud mot ansiktsdekkende plagg i utdanningsinstitusjoner

Akershus fylkeskommune støtter departementets forslag til lovendringer.

Forslag om endringer i folkehøyskoleloven

Folkehøyskolene omfattes ikke av de lokale bestemmelsene om forbud mot ansiktsdekkende plagg i Akershus, og er derfor bedt om å uttale seg om høringen.

Per i dag fungerer det godt at folkehøyskolene i Akershus har anledning til å fastsette lokale bestemmelser om bl.a. bruk av ansiktsdekkende plagg. Et forbud for både elever og ansatte kan begrunnes ut fra skolenes verdigrunnlag, aktivitet og ordensbestemmelser. Elever som tar imot plass, samtykker til reglene som gjelder for skolen.

Akershus fylkeskommune ser imidlertid at like regler i alle utdanningsinstitusjoner, kan gi forutsigbarhet både for den enkelte det gjelder og for skolene. Videre kan et nasjonalt forbud dempe potensielle konflikter i folkehøyskoler, eksempelvis hvis et styre stiller spørsmål ved om aktiviteter og verdigrunnlag ved skolen faktisk er, eller skal være, i konflikt med bruk av

ansiktsdekkende plagg. Akershus fylkeskommune støtter departementets forslag om å innføre § 5 *Forbud mot klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet* i folkehøgskoleloven.

Forslag om at ansatte skal omfattes av forbudet

Lokalt forbud mot ansiktsdekkende plagg i Akershus gjelder kun elever. Kommunikasjon mellom elever, og mellom elev og lærer, er bærende element i dagens opplæring, og ansiktsdekkende plagg kan være til hinder for god kommunikasjon. Akershus fylkeskommune ser paradokset i at det lokale forbudet kun gjelder for elever, og støtter derfor departementets forslag om at også ansatte i skolene som har kontakt med elevene, bør omfattes av forbudet i arbeidstiden.

Lærlinger, praksisbrevkandidater og lærekandidater – forbud ved opplæring i bedrift

Departementet har bedt om høringsinstansenes syn på om forbudet mot bruk av ansiktsdekkende plagg bør gjelde for lærlinger, praksisbrevkandidater og lærekandidater når de får opplæring i bedrift. Akershus fylkeskommune mener forbudet også bør omfatte disse gruppene, men ønsker å påpeke utfordringer og mulige konsekvenser i den forbindelse.

Forbud som omfatter lærlinger, praksisbrevkandidater og lærekandidater

Departementet mener retten lærlinger, praksisbrevkandidater og lærekandidater har til opplæring, i likhet med elever i skole, taler for at et forbud bør omfatte lærlinger mv. i bedrift.

Akershus fylkeskommune støtter dette. Vi ser ingen prinsipiell forskjell på opplæring som gis i lærebedrifter og i utdanningsinstitusjoner, og mener læringsutbytte må sikres med god samhandling og kommunikasjon uavhengig av opplæringsarena.

Forbud som omfatter instruktører, faglige ledere og andre ansatte i lærebedriften

Høringsnotatet anser det som urimelig, men lite aktuelt, at lærebedrifter åpner for at andre arbeidstakere kan bruke ansiktsdekkende plagg dersom nasjonalt forbud for lærlinger mv. innføres. Det spørres ikke etter høringsinstansenes syn på om forbudet bør omfatte de som gir lærlingene opplæring, nemlig instruktører og faglige ledere, eller andre ansatte som tar del i opplæringen. Det er etter Akershus fylkeskommunes syn nødvendig å ta stilling til dette.

I høringsnotatet foreslås det at forbudet skal omfatte de som arbeider i skolen og som er i kontakt med elevene. Akershus fylkeskommunes mener at departementet argumenterer godt for dette, men at tilsvarende prinsipp må gjelde i lærebedriftene dersom argumentasjonen skal være konsistent og logisk.

Utfordringer og konsekvenser ved forbud for lærlinger, praksisbrevkandidater og lærekandidater

I høringsnotatet gjør departementet rede for problematikk knyttet til at ulike lover og regler gjelder for opplæring i skole og bedrift. Departementet peker også på arbeidsgivers styringsrett.

Akershus fylkeskommune mener det er nødvendig å vurdere om også annet lovverk enn det som er berørt i høringen, må endres ved en eventuell innføring av forbud mot ansiktsdekkende plagg for lærlinger. Det gjelder ikke minst dersom forbudet også må omfatte instruktører og andre ansatte som har med lærlingenes opplæring å gjøre.

Arbeidsgiver i lærebedrifter har styringsrett og kan sette grenser for påkledning av hensyn til hygiene, sikkerhet eller identifikasjon, og ikke nødvendigvis til kommunikasjon, samhandling og læring. Når det gjelder lærlinger mv., vil begge typer begrunnelser kunne komme til anvendelse. Dersom det er tvil om forbud mot ansiktsdekkende plagg for lærlinger mv. (og instruktører) faller

inn under arbeidsgivers styringsrett, bør man vurdere endringer også i annet relevant lovverk, så som arbeidsmiljøloven.

I høringsnotatet tas det til orde for et nasjonalt forbud blant annet med henvisning til at like regler overalt skaper større forutsigbarhet for de som kan bli rammet av et forbud, og at lokale myndigheter og institusjoner slipper å ta stilling til om det bør innføres et lokalt forbud eller ikke. Akershus fylkeskommune antar at slikt regelverk er lettere å innføre i offentlige og private utdanningsinstitusjoner, som allerede har håndhevings- og sanksjonsmuligheter i eksisterende lovverk, enn i andre typer private bedrifter og offentlige virksomheter.

Konsekvenser dersom lærlinger ikke omfattes av forbudet

Alternativt kan man velge å holde lærlinger mv. utenfor et forbud mot å bruke ansiktsdekkende plagg med henvisning til arbeidsgivers styringsrett.

Departementet peker på at hensynet til en lik regel for lærlinger, praksisbrevkandidater og lærekandidater på den ene siden, og studenter og deltakere i introduksjonsprogram i praksis på den andre, taler for at lærlinger, praksisbrevkandidater og lærekandidater som mottar opplæring i bedrift omfattes av forbudet.

Akershus fylkeskommune ønsker å understreke at ved å holde lærlinger mv. utenfor, ikke kun er snakk om ulik behandling av studenter i praksis/deltakere i introduksjonsprogram og lærlinger. Konsekvensene av departementets forslag innebærer at noen lærlinger, eksempelvis barne- og ungdomsfagarbeiderlærlinger i barnehager, vil måtte omfattes av et forbud slik forslaget foreligger, andre ikke.

Akershus fylkeskommunes mener det vil virke urimelig om den ene gruppen under opplæring skal omfattes av forbudet, mens den andre ikke skal gjøre det.

Til sist ønsker vi å peke på at flere av læreplanene for opplæring i bedrift inneholder formål og mål som vil være vanskelig eller umulig å oppnå dersom lærlingen skal kunne bære ansiktsdekkende plagg. For eksempel gjelder dette barne- og ungdomsarbeiderfaget og helsearbeiderfaget. Et sentralt formål i Vg3-planen i helsearbeiderfaget omhandler kommunikasjon og samhandling, og viktige kompetansemål er å lære seg ulike kommunikasjonsteknikker og konflikthåndtering, å kunne veilede, skape troverdighet og positiv dialog med bruker, pasient og pårørende. Mye av det samme formålet og de samme målene gjelder for barne- og ungdomsarbeiderfaget. Etter Akershus fylkeskommunes syn vil ikke bare selve opplæringen i disse målene være vanskelig eller umulig dersom lærlinger og instruktører/ansatte bruker ansiktsdekkende plagg. Bruk av slike plagg vil også umuliggjøre en forsvarlig yrkesutøvelse.